

اثرات دگر آسیمی ترشحات ریشه‌ای دو رقم برنج بر جوانه‌زنی و رشد دانه‌رست‌های جو وحشی

یلدا قطب زاده^{۱*}، هما محمودزاده^۲، فروغ عباسی^۲

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشکده علوم دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مشهد، مشهد، ایران

۲. استادیار گروه زیست‌شناسی، دانشکده علوم، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مشهد، مشهد، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۰۲/۰۸

تاریخ دریافت: ۱۳۹۰/۰۶/۱۰

چکیده

آلوپاتی (دگر آسیمی) به اثرات سودمند یا زیان‌آور یک گیاه بر گیاه دیگر، از طریق آزادسازی مواد شیمیایی از بخش‌های یک گیاه بوسیله ترشحات ریشه، تبخیر و بقایای گیاهی در سیستم‌های کشاورزی و طبیعی اشاره دارد. تحقیق حاضر در گروه زیست‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد در سال ۱۳۸۹ انجام شد. در این تحقیق برای بررسی پتانسیل آلوپاتی ترشحات ریشه دانه رست‌های برنج، دانه رست‌های ۶ روزه دو رقم برنج (شمال و کلات) با دانه رست‌های ۳ روزه جو وحشی در ظروف پتری و در شرایط کنترل شده در چهار تیمار (۲، ۴، ۸ و ۱۰ روز) قرار گرفتند. برای بررسی درصد و سرعت جوانه‌زنی بذرها، آب حاوی ترشحات ریشه دو رقم برنج که در شرایط گلدانی کشت شده بودند، جمع‌آوری گردید و تیمارهای ۲۵، ۵۰ و ۷۵ درصد برای مطالعه اثر آنها بر سرعت و درصد جوانه‌زنی جو مورد استفاده قرار گرفت. هر دو رقم برنج از رشد ریشه چه، ساقه‌چه و وزن تر دانه رست‌های جو جلوگیری کردند. بیشترین اثر بازدارندگی بر طول ریشه‌چه و ساقه‌چه در تیمار دو روزه برنج شمال و همچنین بیشترین میزان بازدارندگی بر وزن تر در برنج شمال در تیمار ده روز بود. در حضور این تیمارها سرعت و درصد جوانه‌زنی بذرها کاهش یافت. کمترین درصد و سرعت جوانه‌زنی در تیمار ۲۵ درصد برنج کلات با میانگین $0/81 \pm 3$ و $0/19 \pm 0/09$ مشاهده شد.

واژگان کلیدی: آلوپاتی، آلوکمیkal، برنج، ترشحات ریشه، جو وحشی.

مقدمه

مقاومت گونه‌های علف‌های هرز به علف‌کش‌ها و مشکلات زیست‌محیطی نظیر آلودگی آب‌های زیرزمینی به دلیل استفاده از علف‌کش‌های سنتزی، منجر به اتخاذ راهکارهای مدیریت علف‌های هرز و تولید علف‌کش‌های جدید بر اساس مواد طبیعی شده است (Sanyal et al., 2008).

روش‌های متفاوتی برای کنترل علف‌های هرز وجود دارد که رایج‌ترین شیوه، استفاده از علف‌کش‌هاست. آنچه که موجب رواج علف‌کش‌ها شده کارایی، صرفه‌جویی در وقت و نیروی انسانی و امکان استفاده از سیستم‌های شخم حداقل است. اما اعتماد بیش از حد به این روش، خطرناک خواهد بود (Kruidhof et al., 2009). افزایش

هر کدام از این روش‌ها می‌تواند به عنوان یک ابزار قابل استفاده برای ارزیابی ذخیره آلوپاتی مورد استفاده قرار گیرد (Kim and Shin, 2009). علف هرز جو وحشی (*Hordeum spontaneum* L.) به طور عمده در حاشیه جاده‌ها، مزارع و محصولات زراعی مختلف مشاهده می‌شود. در خاک‌های شنی و سنگلاخی رشد نسبتاً خوبی دارد و از جمله علف‌های هرزی است که برای مزارع، غلات و باغ‌ها مشکلات فراوانی ایجاد می‌نماید. هدف از این تحقیق بررسی اثرات آلوپاتی ترشحات ریشه برنج ارقام شمال و کلات بر فاکتورهای رشدی نظیر طول ریشه چه، طول ساقه چه، وزن تر، درصد و سرعت جوانه زنی علف هرز جو وحشی رقم 1-12c می‌باشد.

مواد و روش‌ها

به منظور بررسی اثر آلوپاتیک برنج بر جوانه‌زنی و رشد علف هرز جو وحشی، این تحقیق در سال ۱۳۸۹ در گروه زیست‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد در قالب طرح تصادفی در سه تکرار در شرایط آزمایشگاه انجام گردید. ابتدا بذر برنج (دو رقم شمال و کلات) از مرکز تحقیقات شمال و کلات مشهد و همچنین بذر جو وحشی رقم 1-12c از اسفراین تهیه شد. سپس بذره‌های سالم انتخاب و با هیپوکلریت سدیم ۲ درصد ضدعفونی و با آب مقطر شستشو داده شد.

آزمایش اول: بذره‌های دو رقم برنج به طور جداگانه بعد از ضدعفونی شدن در داخل گلدان‌های پلاستیکی قرار داده شدند و آبیاری گلدان‌ها هر سه روز یکبار انجام گرفت. آب حاصل از آبیاری گلدان‌ها هر هفته جمع‌آوری گردید و این کار به مدت پنجاه روز ادامه داشت. آب جمع‌آوری شده که حاوی ترشحات ریشه‌های برنج بود، به صورت تیمارهای ۲۵، ۵۰ و ۷۵ درصد برای مطالعه اثر بر سرعت و درصد جوانه زنی بذره‌های جو مورد استفاده قرار گرفت.

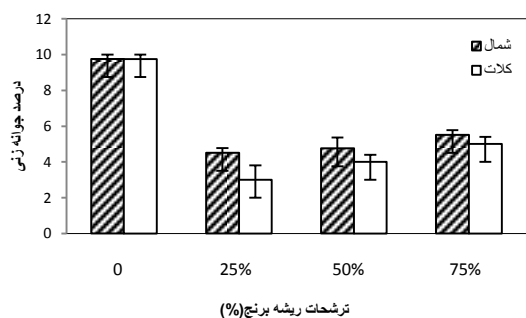
این روش‌های جایگزین نیاز به استفاده از علف‌کش‌ها را کاهش می‌دهند. دگرآسیبی یکی از این روش‌ها است که در طول دهه‌های گذشته مطالعه شده و به اثر یک گیاه بر گیاهان مجاورش از طریق تولید ترکیبات شیمیایی به محیط اطلاق می‌شود (Rice, 1984). برنج گیاهی یکساله از خانواده غلات (Gramineae) با نام علمی *Oryza sativa* L. است. علف‌های هرز مزارع برنج در کاهش کیفیت و کمیت محصول نقش مهمی دارند و قابلیت محصول دهی مزارع برنج را پایین می‌آورند. کاهش عملکرد علف‌های هرز بسته به گونه، نوع، طول مدتی که علف هرز با گیاه زراعی رقابت می‌کند، رقم، روش کاشت، میزان حاصلخیزی خاک و اثرات آلوپاتیکی حاصل از گونه‌های مختلف علف هرز، متفاوت خواهد بود (میرشکاری، ۱۳۸۰). برنج از گیاهانی است که آلوکمیkal‌ها را به محیط اطراف خود آزاد و رشد گونه‌های مختلف گیاهی را متوقف می‌کنند. ترکیبات زیادی مثل اسیدهای فنولی و چرب و ترپن‌ها در ترشحات ریشه برنج به عنوان مواد آلوکمیkal معروف شناسایی شده‌اند (Noguchi, 2008). اثرات فیزیولوژیکی متعددی از تیمار با فنول‌های آلوکمیkal از جمله کاهش رشد گیاه و جذب آب، کاهش مصرف یونها و ذخیره آب برگ، کاهش فشار تورگر و پتانسیل اسمزی مشاهده شده است (Yang et al., 2002). برنج از نظر توانایی کنترل علف‌های هرز، با هدف ورود این صفات به ارقام پرمحصول جدید، مورد مطالعه گسترده قرار گرفته است (Dilday et al., 1991). تحقیقات اخیر درباره آلوپاتی برنج منجر به نتایج علمی زیادی از جمله وجود تنوع زیاد در بین ارقام برنج و اثر بازدارندگی آن بر علف‌های هرز تک لپه و دو لپه می‌باشد (Yang et al., 2002).

برای جداسازی ذخیره آلوپاتی برنج روش‌های متعددی از جمله روش پلکانی، تست کشت هیدروپونیک، تست محیط کشت آگار و آنالیز خوشه‌ای با استفاده از زیست‌سنجی HPLC پیشنهاد شده است.

نتایج

آزمایش اول: بررسی درصد و سرعت جوانه زنی بذرهای جو تحت تاثیر تیمارهای مختلف ترشحات ریشه برنج شمال و کلات

شکل ۱ درصد جوانه زنی بذرهای جو را در حضور غلظت‌های ۲۵، ۵۰ و ۷۵ درصد ترشحات ریشه برنج (ارقام شمال و کلات) نشان می‌دهد. بیشترین درصد جوانه‌زنی مربوط به گروه شاهد با ۹/۷۵٪ و کمترین مقدار در تیمار ۲۵٪ رقم کلات مشاهده می‌شود. به طور کلی رقم کلات اثر بازدارندگی بیشتری بر درصد جوانه زنی بذرهای جو نشان می‌دهد. در هر دو رقم اختلاف معنی دار از نظر آماری بین گروه شاهد و تیمارها وجود دارد (جدول ۱).

شکل ۱: درصد جوانه زنی بذرهای جو تحت تیمارهای مختلف ترشحات ریشه دو رقم برنج

جدول ۱: آنالیز واریانس درصد جوانه زنی بذرهای جو تحت تاثیر تیمارهای مختلف ترشحات ریشه برنج کلات و شمال

مجموع	درجه	میانگین	آماره	Sig.
مربعات	آزادی	مربعات	فیشر	
کلات				
بین گروهی	۳	۳۵/۷۲۹	۳۳/۶۲۷	۰.۰۰۰**
درون گروهی	۱۲	۱/۰۶۳		
کل	۱۵			
شمال				
بین گروهی	۳	۲۴/۰۸۳	۳۸/۵۳۳	۰.۰۰۰**
درون گروهی	۱۲	۰/۶۲۵		
کل	۱۵			

* مقدار معنی داری کمتر از ۰/۰۵ بیانگر معنی دار بودن اختلاف بین گروه شاهد و تیمارها در هر دو رقم است.

برای تعیین درصد جوانه‌زنی از فرمول زیر استفاده گردید (Maguire, 1962):

$$\text{درصد جوانه زنی} = \frac{n}{N} \times 100$$

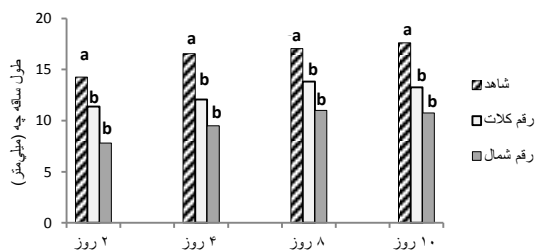
n: تعداد بذرهای جوانه زده؛ N: تعداد کل بذرها
برای محاسبه سرعت جوانه زنی از فرمول زیر استفاده شد (Maguire, 1962):

$$\text{سرعت جوانه زنی } (Nday^{-1}) = \frac{n}{1 \times 24} + \frac{n}{2 \times 24} + \frac{n}{3 \times 24} + \dots + \frac{n}{N \times 24} + \dots$$

n: تعداد بذرهای جوانه زده در هر N ساعت

آزمایش دوم: بذرهای برنج به ظروف پتری حاوی کاغذ صافی منتقل و در تاریکی و دردمای ۲۵°C قرار داده شدند. سه روز بعد بذرهای جو در پتری حاوی کاغذ صافی و در تاریکی قرار گرفتند. برای شکستن خواب بذرهای جو از تیمار سرما (۴°C به مدت یک هفته) استفاده شد. سپس دانه‌رست‌های برنج و دانه‌رست‌های جو تقریباً یکدست برای بررسی اثر آللوپاتی انتخاب شدند و در پتری در مجاور یکدیگر قرار گرفتند. چهار تیمار ۲، ۴، ۸ و ۱۰ روز که هر تیمار شامل ۴ تکرار بود در نظر گرفته شد. در تیمار شاهد دانه‌رست‌های جو به تنهایی بر روی کاغذ صافی قرار گرفتند. برای هر تیمار، شاهد جداگانه‌ای در نظر گرفته شد. هر ۶ ساعت ۵ میلی‌لیتر محلول بافر فسفات ۱۰^{-۴} میلی مولار با pH ۶ برای تامین پتانسیل اسمزی مناسب به محیط اضافه می‌شد (Weidenhamer et al., 1987). در هر تیمار طول ریشه‌چه و ساقه‌چه و وزن تر دانه‌رست‌های جو اندازه‌گیری شد.

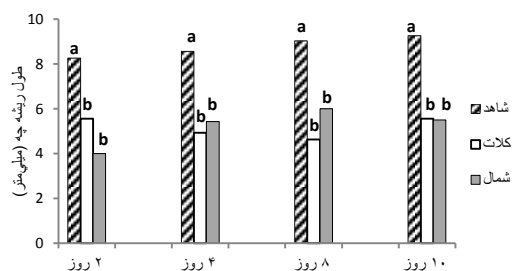
جهت آنالیز داده‌ها از نرم‌افزار MINTAB 16 و به منظور بررسی داده‌ها از آزمون توکی در سطح ۰/۰۵ استفاده گردید و رسم نمودارها در نرم‌افزار Excel انجام شد.

شکل ۳: طول ساقه چه دانه رسته‌های ۳ روزه جو تحت

تیمارهای مختلف ترشحات ریشه برنج ارقام شمال و کلات (در هر ستون عددی که دارای حداقل یک حرف مشترک هستند در سطح $p \leq 0.05$ اختلاف معنی‌دار ندارند)

با توجه به شکل ۴، عصاره‌های برنج شمال و کلات موجب کاهش طول ریشه چه گیاه جو در تیمارهای اعمال شده (۲، ۴، ۸ و ۱۰ روز) گردیده است. در مقایسه با گروه‌های شاهد، این اختلاف از نظر آماری و در سطح $p \leq 0.05$ معنی‌دار می‌باشد (نمودار ۴).

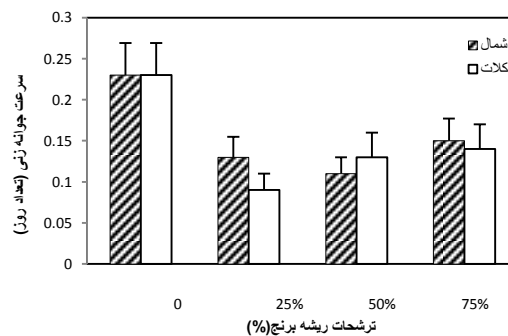

شکل ۴: طول ریشه چه دانه رسته‌های ۳ روزه جو تحت

تیمارهای مختلف ترشحات ریشه برنج ارقام شمال و کلات (در هر ستون عددی که دارای حداقل یک حرف مشترک هستند در سطح $p < 0.05$ اختلاف معنی‌دار ندارند)

شکل ۵ نشان می‌دهد که وزن تر جو در تیمار ۲ روز در شاهد به طور معنی‌داری از وزن تر جو تحت تاثیر عصاره‌های برنج شمال و کلات بیشتر است. وزن تر جو در تیمارهای ۸ و ۴ روز در شاهد و تحت تاثیر دو رقم برنج شمال و کلات نزدیک به هم می‌باشد و تفاوت معنی‌داری ندارند، در حالی که در تیمار ۱۰ روزه، وزن تر دانه رسته‌های جو تحت تیمارهای دو رقم شمال و کلات به طور معنی‌داری نسبت به شاهد کاهش نشان می‌دهد (شکل ۵).

کاهش سرعت جوانه‌زنی بذره‌های جو در تیمارهای بکار برده شده در مقایسه با گروه شاهد چشمگیر می‌باشد و در تمامی تیمارها اختلاف معنی‌دار از نظر آماری با گروه شاهد وجود دارد (جدول ۲). کمترین سرعت جوانه‌زنی در تیمار ۲۵٪ رقم کلات مشاهده می‌شود که نسبت به بذره‌های شاهد حدود ۶۰٪ کاهش نشان می‌دهد. ترشحات ریشه رقم کلات اثر بازدارندگی بیشتری بر سرعت جوانه‌زنی بذره‌های جو نشان می‌دهند (شکل ۲).

شکل ۲: سرعت جوانه‌زنی بذره‌های جو تحت تیمارهای

مختلف ترشحات ریشه دو رقم برنج

جدول ۲: آنالیز واریانس سرعت جوانه‌زنی بذره‌های جو تحت تاثیر تیمارهای مختلف ترشحات ریشه برنج کلات و شمال

Sig.	آماره فیشر	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	
					کلات:
۰/۰۰۸**	۸/۳۲۹	۹۳۷/۰۰۰	۳	۲۸۱۱/۰۰۰	بین گروهی
		۱۱۲/۵۰۰	۸	۹۰۰/۰۰	درون گروهی
			۱۱	۳۷۱۱/۰۰۰	کل
					شمال:
۰/۰۰۷**	۸/۵۵۵	۹۳۶/۷۵	۳	۸۱۰/۲۵۰	بین گروهی
		۱۰۹/۵۰۰	۸	۸۷۶/۰۰۰	درون گروهی
			۱۱	۳۸۸۶/۲۵۰	کل

آزمایش دوم: بررسی تاثیر ترشحات ریشه برنج شمال و

کلات بر طول و وزن دانه رسته‌های در تیمارهای مختلف

طبق شکل ۳ طول ساقه چه جو در تیمارهای ۲، ۴، ۸

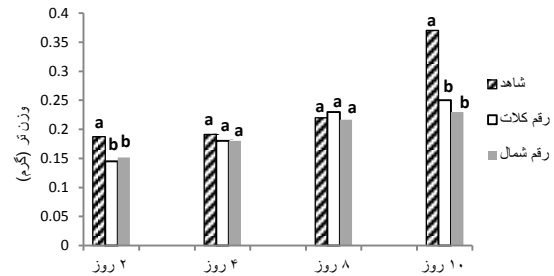
و ۱۰ روز برنج شمال و برنج کلات در مقایسه با

گروه‌های شاهد کاهش یافته است و این کاهش در تمامی

تیمارها از نظر آماری معنی‌دار است.

تحریک می‌نماید. Yiqing و همکاران (۲۰۰۵) نشان دادند که دو گونه وحشی برنج *Oryza* و *Oryza burthii* را *Barnyard grass* خشک و وزن خشک *rufipogon* ارتفاع گیاه و وزن خشک *Barnyard grass* را کاهش می‌دهند. Farooq و همکاران (۲۰۰۸) پتانسیل اللوپاتیک بخش‌های مختلف برنج بر گیاهان گندم، جو و چاودار را بررسی کرد. عصاره ساقه برنج جوانه‌زنی، طول و وزن خشک دانه رسته‌های گیاهان مورد مطالعه را کاهش داد. تعداد ریشه‌ها نیز در همه گیاهان به جز گندم کاهش یافت. سلطانی پور و همکاران (۱۳۸۵) بیان کردند که اسانس برگ گیاه مورخوش اثرات دگرآسیبی بر گندم، گوجه‌فرنگی و تربیزک دارد و وزن تر و خشک آنها را کاهش می‌دهد. Bhomik و Doll (۱۹۷۹) در آزمایش خود دریافتند که پتانسیل آلوپاتیکی بقایای دم روباهی موجب کاهش رشد ریشه ذرت می‌شود و از رشد طولی، وزن تر و جوانه زدن ذرت و سویا جلوگیری می‌کند.

نتایج آزمایش درصد و سرعت جوانه‌زنی نشان می‌دهد که میزان درصد و سرعت جوانه‌زنی بذره‌های جو در حضور ترشحات ریشه برنج شمال و کلات کاهش یافته است. رویش دانه یکی از مراحل بحرانی و مهم در سیکل زندگی گیاهان عالی است. تاثیر بسیاری از آلوکمیکال‌ها بر رویش دانه چشمگیرتر از رشد و نمو گیاهان بالغ می‌باشد. بهترین وسیله تشخیص آلوپاتی، سنجش زیستی عصاره گیاه و خاک روی جوانه‌زنی دانه و رویش گیاهچه است. پتانسیل ترکیبات آلوپاتیک اغلب به وسیله آزمون اثرشان بر رویش و قابلیت زیست دانه بررسی می‌شود (Gniazdowska and Bogatwk, 2005). مهار یا تاخیر جوانه‌زنی بذرها می‌تواند دلایل متفاوتی داشته باشد. به عنوان مثال عدم تحرک ذخایر دانه، بلوکه شدن مسیرهای تنفسی و افزایش تنش اکسیداتیو. کاهش درصد جوانه‌زنی ممکن است ناشی از کاهش فعالیت آنزیم آلفا - آمیلاز در بذر تحت تیمار باشد. در این صورت با کاهش فعالیت آنزیم آلفا - آمیلاز تجزیه نشاسته به گلوکز کاهش و در نتیجه میزان انرژی متابولیکی قابل دسترس برای رویش بذر کاهش می‌یابد.

شکل ۵: وزن تر دانه رسته‌های ۳ روزه جو تحت تیمارهای

مختلف ترشحات ریشه برنج شمال و کلات

(در هر ستون عددی که دارای حداقل یک حرف مشترک هستند در سطح $p \leq 0.05$ اختلاف معنی‌دار ندارند)

بحث

نتایج آزمایش رشد دانه رسته‌های جو در مجاورت دانه رسته‌های برنج نشان می‌دهد که رشد طولی ریشه‌چه، ساقه‌چه و وزن تر علف هرز جو وحشی در مجاورت برنج کاهش یافته است. ریشه اولین اندامی است که با آلوکمیکال‌ها در محیط ریشه ارتباط دارد. مهار رشد گیاهچه در شرایط تنش آلوپاتی ممکن است باعث کاهش در جذب یون باشد (Gniazdowska and Bogatwk, 2005). آلوکمیکال‌ها به دلایل مختلف سبب کاهش رشد گیاه می‌شوند از آن جمله: تغییر میزان جذب یون‌ها (اصغری و همکاران، ۱۳۸۰)، کاهش تولید ATP (آلوکمیکال‌ها روی تنفس و فتوسنتز تاثیر می‌گذارند و باعث کاهش ATP می‌شوند و فرایندهای سلول که به انرژی نیاز دارد، مختل می‌گردد. مهار $H^+ - ATPase$ سبب کاهش جذب مواد معدنی و آب از ریشه‌ها می‌شود و یک اثر قوی روی اعمال گیاهی مهمی مثل فتوسنتز، تنفس و سنتز پروتئین دارد و سبب کاهش رشد گیاه می‌گردد). کاهش رشد در حضور آلوکمیکال‌ها مربوط به مهار قوی میتوز و تخریب سایر اندامک‌ها (میتوکندری و هسته) است (Gniazdowska and Bogatwk, 2005). Hiroshi (۲۰۰۸) اثر عصاره گونه‌های مختلف برنج را بر رشد ریشه و ساقه گیاهان *Lettuce*, *Barnyard grass*, *Eclipta thermalis* بررسی کرد و نشان داد این گونه‌ها دارای آلوکمیکال‌های محلول می‌باشند که از رشد ریشه *Lettuce* جلوگیری کرده، اما رشد ساقه دو گیاه دیگر را

C V Cole. USDA, Washington, DC. pp 193-201.

Farooq, M., Jabran, K., Rehman, H. and Hussain, M. (2008). Allelopathic effects of rice on seedling development in wheat, oat, barley and bersee. *Allelopathy Journal*, 22: 385-390.

Gniazdowska, A. and Bogatek, R. (2005). Allelopathic interactions between plants. Multisite action of Allelochemicals. *Acta Physiologiae Plantarum*, 27:395-407.

Hiroshi, N. (2008). Effects of husk extracts of wild rice spp. On seedling growth of lettuce, barnyard grass and *Eclipta thermalis*. *Allelopathy Journal*. 22: 39-396.

Jazayeri, O., Aghajanzadeh, T.A. and Sadeghpour, G. (2007). Study of growth a-amylase and peroxidase activity in various cultivars of Rice (*Oryza sativa* L.) under vanilic acid stress. *Pakistan Journal of Biological Sciences*, 10(10): 1673-1678.

Kim, K., and Shin, D. (2009). The importance of allelopathy in breeding new cultivars – Kil – Ung Kim and Dong-Hyun Shin. *Agriculture and Consumer Protection*. pp: 1-13.

Kruidhof, H.M., Bastiaans, L. and Kropf, M.J., (2009). Cover crop residue management for optimizing weed control. *Plant Soil*, 318: 169-184.

Maguire, J.D. (1962). Speed of germination aid in section and evaluation for seedling emergence and vigor. *Crop Science*, 2:176-177.

Nnoguchi, H. (2008). Review of progress in the chemistry of rice allelopathy. Fourth world congress on allelopathy, pp:1-3.

Rice, E.I. (1984). Alleloathy. 2nded. Academic Press.

Sanyal, D., Bhowmik, P.C., Anderson, R.L. and Shrestha, A., (2008). Revisiting the perspective and progress of integrated weed management. *Weed Science*, 56: 161-167.

Singh, A., Singh, D. and Singh, N.B. (2009). Allelochemical stress produced by aqueous leachate of *Nicotiana plumbaginifolia* Viv., *Plant Growth Regulation*, 58: 163-171.

Weidenhamer, J.D., Morton, T.C. and Romeo, J.T. (1987). Solution volume and seed number: Often overlooked factors in allelopathic bioassays. *Journal of Chemical Ecology*, 13: 1481-1491.

Singh و همکاران (۲۰۰۹) گزارش کردند که ترکیبات فنلی باعث کاهش جوانه زنی بذرها از طریق مهار تولید و ترشح آنزیم آلفا- آمیلاز می‌شود. Jazayeri و همکاران در ۲۰۰۷ نشان دادند که اسید وانیلیک با اثر روی جیبرلیک اسید سبب کاهش درصد و سرعت جوانه زنی گیاه برنج می‌شود.

نتیجه گیری نهایی

در تحقیق حاضر، پتانسیل آلوپاتی دو رقم برنج بر علف هرز جو وحشی بررسی گردید. در زیست سنجی‌های آزمایشگاهی مشخص گردید درصد و سرعت جوانه‌زنی بذور جو وحشی تحت تاثیر ترشحات ریشه برنج کاهش یافت. همچنین طول دانه رست‌ها و وزن تر آنها نیز در تیمارهای مختلف ترشحات ریشه برنج کاهش نشان داد. رقم کلات اثرات بازدارندگی بیشتری در مقایسه با رقم شمال نشان داد. این نتایج نشان می‌دهد که اثرات آلوپاتیک برنج همراه با کاهش جوانه‌زنی بذور و رشد دانه‌رست‌ها می‌باشد و از آن می‌توان در مدیریت علف‌های هرز استفاده کرد.

منابع

سلطانی پور، م.، مرادشاهی، ع.، رضایی، م.ب.، خلد

برین، ب. و برازنده، م.م. (۱۳۸۵). اثرات دگرآسیبی

اسانس گیاه مورخوش (*Zhumeria mejdae* Rech)

بر جوانه‌زنی بذور و رشد دانه گیاهان زراعی گوجه

فرنگی و گندم. مجله زیست شناسی ایران، جلد ۱۹،

شماره ۱، صفحات ۲۸-۱۹.

میرشکاری، ب. (۱۳۸۰). علوم تولید گیاهان زراعی

مولف: هانسگی و کریشنا. انتشارات دانشگاه آزاد

اسلامی تبریز. صفحه ۳۵۳.

Bhomik, P.C. and Doll, J.D. (1979). Evaluation of allelopathic effects of selected weed species on corn and soybean. In: *Proceedings, North Central Weed Control Conference*, 34: 43.

Dilday, R.H., Nastasi, P. and Smith, R.J. (1991). Allelopathic activity in rice (*Oryza sativa* L.) against ducksalad (*Heteranthera limosa*). In *Sustainable Agriculture for the Great Plains. Symposium Proc. M J S J D Hanson, D A Ball*,

Yang, C.M., Lee, C.N. and Chou, C.H. (2002). Effect of three allelopathic phenolic on chlorophyll accumulation of rice (*Oryza sativa*) seedling: I. Inhibition of supply_orientation. Botanical Bulletin of Acadamia Sinica. 43:299-304.

Yiqing, G., Fudou, Z., Dayun, T., Liuqing, Y. and David, G. (2005). Preliminary studies on the allelopathic potential of wild rice (*Oryza*) germplasm. Allelopathy journal. 15:13-20.